

nifestum est, quod omnes ad baptismum tenentur, et sine eo non potest esse salus hominibus.

Ad 1 ergo dicendum, quod nunquam homines potuerunt salvari, etiam ante Christi adventum, nisi fierent membra Christi, quia, ut dicitur Actor. 4: Non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Sed ante adventum Christi, homines Christo incorporabantur per fidem futuri adventus; cuius fidei signaculum erat circumcisio, ut Apostolus dicit Rom. 4. Ante vero quam circumcisio institueretur, sola fide, ut Greg. dicit (lib. 4 Moral., cap. 2, circ. med.), cum sacrificiorum oblatione, quibus suam fidem antiqui Patres profitebantur, homines Christo incorporabantur. Post adventum etiam Christi, homines per fidem Christo incorporantur, secundum illud Ephes. 3: Habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Sed alio signo manifestatur fides rei jam presentis, quam demonstraretur, quando erat futura; sicut etiam aliis verbis significatur presentis, præteritum, et futurum. Et ideo licet ipsum sacramentum baptismi non semper fuerit necessarium ad salutem, fides tamen, cuius baptismus sacramentum est, semper necessaria fuit.

Ad 2, dicendum, quod sicut in 2 part. dictum est (1. 2, quæst. 81, art. 3, ad 2) illi qui baptizantur, renovantur per baptismum secundum spiritum, corpus tamen remanet subiectum vetustati peccati, secundum illud Rom. 8: Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. Unde et August. probat in lib. 6 contra Julian., cap. 17, circa medium, quod non baptizatur in homine quicquid in eo est. Manifestum est autem, quod homo non generat generatione carnali secundum spiritum, sed secundum carnem. Et ideo filii baptizatorum cum peccato originali nascuntur, unde indigent baptizari.

Ad 3, dicendum, quod illi, qui sunt sanctificati in utero, consequuntur quidem gratiam emundantem a peccato originali, non tamen ex hoc ipso consequuntur characterem, quo Christo configurentur. Et propter hoc, si aliqui nunc sanctificarentur in utero, necesse esset eos baptizari, ut per susceptionem characteris, aliis membris Christi conformarentur.

COMMENTARIUS.

Sæpe in superioribus distinximus duplicem necessitatem sacramentorum, medii, scilicet,

et præcepti, et has duas videtur explicare D. Thom. in tribus primis articulis hujus quæstionis. Et in hoc primo videtur quidem agere de necessitate præcepti, ut constat ex titulo ejus; tamen, quia hæc necessitas præcepti ibi semper est, ubi est necessitas medii, ideo D. Thom. in corpore articuli, ex eo quod fides Christi, et exterior ejus professio per actum a Deo præceptum, est necessaria ad salutem, colligit obligationem ad baptismum suscipiendum, quia in lege nova baptismus est sacramentum fidei, per quod fidem Christi solemniter profiteamur, eique incorporamur, et in eo regeneramur. Atque hinc colligit in solutione ad primum, in omni lege et statu hominum post peccatum primi parentis, fuisse similem obligationem profitendi fidem Christi per sacramentum, seu signum externum ad hoc institutum; de qua re late disputavimus supra, tractantes de Sacramentis in genere. Cætera, quæ D. Thomas dicit in articulo, clara sunt.

ARTICULUS II.

Utrum sine baptismo aliquis possit salvari (1. 2, q. 113, art. 3, ad 1, et 4, d. 4, q. 3, art. 3, quæst. 2, cor. et ad 3; et 4 cont., cap. 72, col. 2, et Quodlib. 1, art. 4. Et Joan. 6, lect. 7).

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod sine baptismo nullus possit salvari. Dicit enim Dominus Joannis tertio: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. Sed illi soli salvantur, qui regnum Dei intrant. Ergo nullus potest salvari sine baptismo, quo quis regeneratur ex aqua et Spiritu Sancto.

2. Præterea, in lib. de Eccles. dogm., c. 74, dicitur: Nullum catechumenum, quamvis in bonis operibus defunctum, vitam æternam habere credimus, excepto martyrio, ubi tota virtus sacramenti baptismi completur. Sed si aliquis sine baptismo posset salvari, maxime hoc haberet locum in catechumenis, bona opera habentibus, qui videntur habere fidem per dilectionem operantem. Videtur ergo, quod sine baptismo nullus possit salvari.

3. Præterea, sicut supra dictum est (q. 65, art. 3 et 4), sacramentum baptismi est de necessitate salutis. Necessarium autem est, sine quo non potest aliquid esse, ut dicitur 5 Metaph. (tex. 6, tom. 3). Ergo videtur, quod sine baptismo nullus possit consequi salutem.

Sed contra est, quod Augustin. dicit super

Levitic., q. 48: Invisibilem sanctificationem quibusdam affuisse et profuisse, sine visibilibus sacramentis; visibilem vero sanctificationem (quæ fit sacramento visibili) sine invisibili posse adesse, sed non posse prodesse. Cum igitur sacramentum baptismi ad visibilem sanctificationem pertineat, videtur, quod sine sacramento baptismi aliquis possit salutem consequi per invisibilem sanctificationem.

Respondeo dicendum, quod sacramentum baptismi dupliciter potest alicui deesse. Uno modo et re, et voto, quod contingit illis, qui nec baptizantur nec baptizari volunt; quod manifeste ad contemptum sacramenti pertinet, quantum ad illos, qui habent usum liberi arbitrii. Et ideo hi, quibus hoc modo deest baptismus, salutem consequi non possunt, quia nec sacramentaliter nec mentaliter Christo incorporantur, per quem solum est salus. Alio modo potest sacramentum baptismi alicui deesse re, sed non voto, sicut cum aliquis baptizari desiderat, sed aliquo casu prevenitur morte, antequam baptismum suscipiat. Et talis sine baptismo actuali salutem consequi potest, propter desiderium baptismi, quod procedit ex fide per dilectionem operante; per quam Deus interiorius hominem sanctificat, cuius potentia sacramentis visibilibus non alligatur. Unde Ambrosius (in lib. de obitu Valentinian., paulo ante med., habetur lib. 5 ep., immediate post ep. 33, tom. 3) dicit de Valentiniano, qui catechumenus mortuus fuit: Quem regeneraturus eram, amisi; veruntamen ille gratiam, quam proposcit, non amisit.

Ad 1 ergo dicendum, quod sicut dicitur 1 Reg. 16: Homo videt ea, quæ parent, Dominus autem intuetur cor. Ille autem, qui desiderat per baptismum regenerari ex aqua et Spiritu Sancto, corde quidem regeneratus est, licet non corpore. Sicut et Apostolus dicit, Rom. 2, quod circumcisio cordis est in spiritu, non in littera, cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

Ad 2, dicendum, quod nullus pervenit ad vitam æternam, nisi absolutus ab omni culpa et reatu pænæ. Quæ quidem universalis absolutio fit in perceptione baptismi et in martyrio; propter quod dicitur, quod in martyrio omnia sacramenta baptismi complentur, scilicet, quantum ad plenam liberationem a culpa et pænâ. Si quis ergo catechumenus sit habens desiderium baptismi (quia aliter in bonis operibus non moreretur, quæ non possunt esse

sine fide per dilectionem operante) talis decedens non statim perveniet ad vitam æternam, sed patietur pænâ pro peccatis præteritis, ipse tamen salvus erit sic quasi per ignem, ut dicitur 1 ad Cor. 3.

Ad 3, dicendum, quod pro tanto dicitur sacramentum baptismi esse de necessitate salutis, quia non potest esse homini salus, nisi saltem in voluntate habeatur, quæ apud Deum reputatur pro facto.

COMMENTARIUS.

Responsio D. Thomæ est, sine baptismo in re suscepto posse aliquem salvari, non tamen sine baptismo in re, vel in voto; significat tamen in solutione ad secundum, martyrium etiam habere vim ad supplendam vicem baptismi; de qua re dicemus inferius.

ARTICULUS III.

Utrum baptismus sit differendus (4, d. 4, quæst. 3, art. 1, quæst. 2, et d. 17, quæst. 1, art. 1, quæst. 4, corp. et Mal., quæst. 4, art. 1).

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod baptismus sit differendus. Dicit enim Leo P., ep. 4, c. 5 (habetur de Consec., dist. 4): Duo tempora, id est, Pascha et Pentecosten, ad baptizandum a Romano Pontifice legitime præfixa sunt; unde dilectionem vestram monemus, ut nullos alios dies huic observationi misceatis. Videtur ergo, quod oporteat non statim aliquem baptizari, sed usque ad prædicta tempora baptismum differri.

2. Præterea, in Concilio Agathensi (c. 34) legitur: Judæi, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, si ad leges catholicas venire voluerint, octo menses inter catechumenos Ecclesiæ limen introeant, et si pura fide venire noscantur, tunc demum baptismi gratiam mereantur. Non ergo statim sunt homines baptizandi, sed usque ad certum tempus est differendum baptisma.

3. Præterea, sicut dicitur Isa. 27: Iste est omnis fructus, ut auferatur peccatum. Sed magis videtur auferri peccatum, vel etiam diminui, si baptismus diu differatur. Primo quidem, quia peccantes post baptismum gravius peccant, secundum illud Hebr. 10: Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, scilicet per baptismum. Secundo, quia baptismus tunc

peccata præterita, non autem futura; unde quanto magis baptismus differtur, tanto plura peccata tollit. Videtur ergo, quod baptismus debeat diu differri.

Sed contra est, quod dicitur Eccles. 5: Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem. Sed perfecta conversio ad Deum est eorum, qui regenerantur in Christo per baptismum. Non ergo debet baptismus differri de die in diem.

Respondeo dicendum, quod circa hoc distinguendum est, utrum sint baptizandi pueri vel adulti. Si enim pueri sint baptizandi, non est differendum baptismum. Primo quidem, quia non expectatur in eis major instructio, aut etiam plenior conversio. Secundo, propter periculum mortis, quia non potest eis alio remedio subveniri, nisi per sacramentum baptismi. Adultis vero subveniri potest per solum baptismi desiderium, ut supra dictum est (art. præced.). Et ideo adultis non statim cum convertuntur, est sacramentum baptismi conferendum, sed oportet differri usque ad aliquod certum tempus. Primo quidem propter cautelam Ecclesiæ, ne decipiatur, sacramentum fide accedentibus conferens, secundum illud 1 Joan. 4: Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint. Quæ quidem probatio sumitur de accedentibus ad baptismum, quando per aliquod spatium, eorum fides et mores examinantur. Secundo, hoc est necessarium ad utilitatem eorum, qui baptizantur, quia aliquo temporis spatio indigent ad hoc, quod plene instruantur de fide, et exercitentur in his, quæ pertinent ad vitam christianam. Tertio, hoc est necessarium ad quandam reverentiam sacramenti, dum in solemnitatibus præcipuis, scilicet Paschæ et Pentecostes, homines ad baptismum admittuntur, et ita devotius sacramentum suscipiunt. Hæc tamen dilatio est prætermittenda duplici ratione. Primo quidem, quando illi, qui sunt baptizandi, apparent perfecte instructi in fide, et ad baptismum idonei, sicut Philippus statim baptizavit Eunuchum (ut habetur Actor. 8), et Petrus Cornelium, et eos, qui cum eo erant, ut habetur Actor. 10. Secundo, propter infirmitatem aut aliquod periculum mortis. Unde Leo P. (habetur de Consec., d. 4, c. Si quis necessitate, sumitur ex ep. ejus 4, cap. 6) dicit: *Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis, et naufragii urgentur, omni tempore debent baptizari. Si tamen aliquis morte præveniatur, articulo necessitatis sacramentum excludente, dum*

expectat tempus ab Ecclesia institutum, salvatur, licet per ignem, ut supra dictum est (art. præced., ad 2). Peccat autem si ultra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere baptismum, nisi ex causa necessaria et licentia Prælatorum Ecclesiæ. Sed tamen et hoc peccatum cum aliis deleri potest per succedentem contritionem, quæ supplet vicem baptismi, ut supra dictum est (in corp. art., et art. præced.).

Ad 1 ergo dicendum, quod illud mandatum Leonis Papæ, de observandis duobus temporibus in baptismo, intelligendum est de adultis, excepto tamen periculo mortis, quod semper in pueris est timendum, ut dictum est (in corp. art.).

Ad 2, dicendum, quod illud de Judæis est institutum ad Ecclesiæ cautelam, ne simplicium fidem corrumpant, si non fuerint plene conversi. Et tamen, ut ibidem subditur, si infra tempus præscriptum, aliquod periculum infirmitatis incurrerint, debent baptizari.

Ad 3, dicendum, quod baptismus per gratiam, quam confert, non solum removet peccata præterita, sed etiam impedit peccata futura, ne fiant. Hoc autem præcipue desiderandum est, ut homines non peccent. Secundario autem ut levius peccent, vel etiam ut eorum peccata mudentur, secundum illud 1 Joan. 2: Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis; sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris.

COMMENTARIUS.

In titulo hujus articuli multa comprehendere possunt. Primum est, an aliqua dilatio baptismi sit necessaria ad valorem ejus, et hanc quæstionem attingit D. Thomas in priori parte articuli, dicens, dilationem usque ad usum rationis non esse necessariam, ut hoc sacramentum dari possit, et valide et licite, ac convenienter; et eandem quæst. inferius tractat art. 10. Et huc etiam poterat spectare quæstio, quam infra tractat in art. 11, utrum necesse sit differre baptismum usque ad perfectam nativitatem ex utero, de qua ibi dicemus. Secundo queri potest in titulo proposito, an is, qui ad ætatem adultam sine baptismo pervenit, teneatur quam primum potest, illum accipere, et an differi possit, et quanto tempore, et quid in hoc sit absolute necessarium, quid vero magis expediens, et hæc omnia tractanda inferius sunt in morali disputatione.

ARTICULUS IV.

Utrum peccatores sint baptizandi.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod peccatores sint baptizandi. Dicitur enim Zach. 13: In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Hierusalem, in ablutionem peccatoris et menstruata. Quod quidem intelligitur de fonte baptismali. Ergo videtur, quod sacramentum baptismi sit etiam peccatoribus exhibendum.

2. Præterea, Dominus dicit Matth. 9: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Male autem habentes sunt peccatores. Cum igitur spiritualis medici, scilicet Christi, medicina sit baptismus, videtur quod peccatoribus sit sacramentum baptismi exhibendum.

3. Præterea, nullum subsidium debet peccatoribus subtrahi. Sed peccatores baptizati, ex ipso caractere baptismali spiritualiter adjuvantur, cum sit quædam dispositio ad gratiam. Ergo videtur, quod sacramentum baptismi sit peccatoribus exhibendum.

Sed contra est, quod Augustin. (colligitur ex tractat. 72, in Joan., tom. 9) dicit: Qui creavit te sine te, non justificabit te sine te. Sed peccator, cum habeat voluntatem non dispositam, non cooperatur Deo, imo magis contrarium operatur. Ergo frustra adhibetur sibi baptismus ad justificationem non disposito. (Alias: Sed contra est, quod Aug. ad Bonif. dicit, ep. 25: In baptismo aliquis membrum Christi efficitur. Sed nullus peccator, persistens in voluntate peccandi, potest fieri membrum Christi, quod est incorporari Christo. Ergo hujusmodi peccator non est baptizandus, quia frustra baptizaretur).

Respondeo dicendum, quod aliquis potest dici peccator dupliciter. Uno modo propter maculam et reatum præteritum. Et sic peccatoribus est sacramentum baptismi conferendum, quia est ad hoc specialiter institutum, ut per ipsum peccatorum sordes mudentur, secundum illud Ephes. 5: Mundans eam (scilicet Ecclesiam) lavacro aquæ in verbo vitæ. Alio modo potest dici aliquis peccator ex voluntate peccandi et proposito persistendi in peccato. Et sic peccatoribus non est sacramentum baptismi conferendum, primo quidem, quia per baptismum homines Christo incorporantur, secundum illud Galat. 3: Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Quamdiu autem aliquis habet voluntatem peccandi, non potest esse Christo conjunctus, secundum illud 2 Cor. 6: Quæ participatio justitiæ cum iniquitate? Unde et Augustin. (lib. de Pœnit., homil. ultim. inter 50, cap. 2) dicit quod nullus suæ voluntatis arbiter constitutus, potest novam vitam inchoare, nisi eum veteris vitæ pœniteat. Secundo, quia in operibus Christi et Ecclesiæ nihil debet fieri frustra. Frustra autem est, quod non pertingit ad finem, ad quem est ordinatum. Nullus autem habens voluntatem peccandi, simul potest a peccato mundari, ad quod ordinatur baptismus, quia hoc esset ponere contradictoria esse simul. Tertio quia in sacramentalibus signis non debet esse aliqua falsitas. Est autem signum falsum, cui res significata non respondet. Ex hoc autem, quod aliquis lavandum se præbet per baptismum, significatur, quod se disponat ad interiorem ablutionem. Quod non contingit de eo, qui habet propositum persistendi in peccato. Unde manifestum est, quod talibus sacramentum baptismi non est conferendum.

Ad 1 ergo dicendum, quod illud verbum est intelligendum de peccatoribus, qui habent voluntatem recedendi a peccato.

Ad 2, dicendum, quod spiritualis medicus, scilicet Christus, operatur dupliciter. Uno modo interius per seipsum, et sic præparat voluntatem hominis, ut bonum velit, et malum odiat. Alio modo operatur per ministros, exterius adhibendo sacramenta; et sic operatur perficiendo exterius id quod est interius inchoatum. Et ideo sacramentum baptismi non est exhibendum, nisi ei, in quo interioris conversionis aliquod signum apparet; sicut nec medicina corporalis adhibetur infirmo, nisi in eo aliquis motus vitalis naturæ appareat.

Ad 3, dicendum, quod baptismus est fidei sacramentum. Fides autem informis non sufficit ad salutem, nec ipsa est fundamentum, sed sola fides formata, quæ per dilectionem operatur, ut Augustinus dicit in lib. de Fide et operibus, cap. 16. Unde nec sacramentum baptismi salutem conferre potest cum voluntate peccandi, quæ fidei formam excludit. Non est autem per impressionem characteris baptismalis aliquis disponendus ad gratiam, quamdiu in eo apparet voluntas peccandi, quia Deus neminem ad virtutem compellit, sicut Damasc. dicit (lib. 2 Ortho. fid., cap. 30, princ.).